

BERG, GUSTAF

**Yttrande till civilministern rörande
en anmälan av Herr Fr. Sundstedt mot
föreståndaren för Statens biografbyrå Gustaf
Berg jämte bilagor och efterskrift**

Stockholm
1915

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

27 Bfe
Br.
1915

Just.
L.
Pålysning
1915

YTTRANDE TILL CIVILMINISTERN

:: RÖRANDE EN ANMÄLAN ::
AV HERR FR. SUNDSTEDT MOT
FÖRESTÅNDAREN FÖR STATENS
BIOGRAFBYRÅ GUSTAF BERG
JÄMTE BILAGOR OCH EFTERSKRIFT

Tryckt som manuskript

SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET.
STOCKHOLM 1915.

Kungl. biblioteket

0 0000 000044 107

YTTRANDE TILL CIVILMINISTERN

RÖRANDE EN ANMÄLAN AV HR FR. SUNDSTEDT
MOT FÖRESTÅNDAREN FÖR STATENS
BIOGRAFBYRÅ GUSTAF BERG

JÄMTE

BILAGOR OCH EFTERSKRIFT

TRYCKT SOM MANUSKRIFT

STOCKHOLM
SVENSKA TRYCKERIARTIEBOLAGET

1915

Vissa tidningars tillvägagångssätt att skänka uppmärksamhet åt den kände f. d. löjtnanten Sundstedts och hans tillskyndares desperata försök att vältra skulden för deras tidning »Biografens» ledsamma misslyckande över på mig och andra, men att finna det saktliga bemötandet »av mindre intresse», föranleder mig att för personliga vänner och övriga intresserade, i den mån en ytterst begränsad upplaga kan räcka, framlägga i tryck några aktstycken till sakens belysande.

GUSTAF BERG.

*Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Civil-
departementet.*

Över den av f. d. löjtnanten Fredr. Sundstedt i uppgiven egenskap av »aktieägare i och annonschef vid Aktiebolaget Biograftidningen» och i övrigt såsom representant för nämnda företag till Herr Statsrådet ställda skrift, vari han med föregivande av vissa åtgöranden från min sida hemställer om Herr Statsrådets ämbetsåtgärd för att jag måtte »tillhållas» iakttaga full opartiskhet i min ställning till existerande biograftidningar, har Herr Statsrådet behagat anmoda mig avgiva yttrande. I anledning härav får jag, med remissaktens återställande, vördsamt anföra följande.

Det synes mig, som om Sundstedts andragande utom i ett avseende, vartill jag tillåter mig återkomma längre fram, sysslar uteslutande med förmenta åtgöranden av mig såsom enskild person. Då emellertid dessa åtgöranden, vilka hänföra sig till uppkomsten och fortvaron av en utav redaktören Erik Brogren startad och av Aktiebolaget Biograftidningen förlagd periodisk skrift »Biografen», vartill på sistone hör en bilaga, benämnd »Film och Fack», samt tillkomsten av en ny facktidning, »Filmbladet», utgiven av redaktör Karl Lundegård på uppdrag av en utav biograf- och filmmän ävensom granskningsmän av biografbilder, bland dem undertecknad, bestående förening, i Sundstedts skrift framställas på ett sätt, som har föga med verkligheten att göra, nödgas jag även rörande dessa personliga

åtgöranden ingå i en rättfärdigande och av fakta styrkt redogörelse.

Första frågan är alltså den, hurudan min »ställning» varit och är till respektive här ifrågavarande tidningar.

När tidningen »Biografen» för ett par år sedan planerades av redaktören E. Brogren, understödde jag i mån av förmåga hans avsikt att åstadkomma en tidskrift, som på en gång skulle kunna verka i fackets intresse och såsom folkbildningsmedel. Min bemedling har i högsta grad anlitas såväl vid starten som vid en senare utvidgning av aktiekapitalet för att vinna fackmännens och andras ekonomiska intresse. En enda filmfirma har sålunda tillskjutit icke mindre än 11,000 kr., de övriga växlande belopp om 1,500, 1,000, 500 etc. Ävenså har jag på ständiga uppmaningar lämnat textbidrag. Då hr Sundstedt talar om dessa såsom »välhonorerade», torde få nämnas, att honoraren för över två års tid belöpa sig till cirka 400 kr. kontant och nominellt lika mycket i aktier, vilket senare belopp näpeliggen låter sig tagas med i räkningen; rörande dessa honorar torde vidare få hänvisas till närlagda intyg, bilagorna 1 och 2. Likaså har jag fungerat som revisor i bolaget. Detta uppdrag har jag på förekommen anledning för längre tid sedan sökt bli befriad ifrån, men på bevakande framställningar av redaktören Brogren bibehållit, till dess styrelsen i dagarna (enligt bil. 2) gått in på att i mitt ställe tillkalla en suppleant.

Tidningen Biografen hade, såsom jag vid visst föregående tillfälle haft äran framhålla inför Herr Statsrådet, enligt min mening en stor och betydelsefull uppgift, där est denna kunde i praktiken genomföras. Härför fordrades emellertid medverkan av fackets män, så till vida som tidskriften för sin nödvändiga massspridning var beroende av att såsom programblad distribueras på ett flertal biografteatrar. Även för detta mål har jag varit verksam, delvis även övervunnit det kompakta motståndet. Men åtskilliga faktorer ha samverkat därhän, att den vunna spridningen minskats i stället för att ökas. Och då därtill kommit, att

tidskriftens folkbildande uppgift knappast kan sägas ha med uthållighet fullföljts, på samma gång biografmännen allt kraftigare underkänt dess fackliga auktoritet, har tidningens framgång icke blivit den, som man i det längsta önskat och hoppats. Även torde kristiderna ha inverkat samt inre slitningar inom företaget, som på en kort tid uppprepade gånger skiftat styrelse, i det att två styrelsemedlemmar avgingo i november månad, under motivering att samarbete med redaktören Brogren vore för dem omöjligt, och två efter dem nyvalda efter en kort orientering i bolagets läge likaledes frånsade sig sina befattningar. Alltnog, ännu då det för ett par månader sedan gällde, huruvida företagets fortvaro skulle kunna räddas genom en ytterligare aktieemission, sökte jag, ehuru givetvis med all den reservation, vartill företagets undergrävda ställning förpliktade, bidra till dess bestånd genom att successive söka intressera respektabla personer för samarbete med hr Brogren, vilka ansträngningar emellertid icke ledde till resultat. Härunder inträffade, att den nya aktieteckningen plötsligt befanns fullbordad genom en förbindelse av tidningens annonsupptagare, den bekante f. d. löjtnanten Fr. Sundstedt, att taga aktier för 9,500 kr. Då det visade sig, att bakom denna teckning låg tanken, att den skulle genom min och andras icke utfästa medverkan täckas, ansåg jag mig förhindrad taga vidare befattning med företagets ekonomisering. Till belysande härav närläggas bilagorna 3—5, varvid ur bilagan 3 uteslutits några utgjutelser över en ovidkommande tredje person.

Vid denna tid aktualiserades från redaktör Brogrens sida en plan att stärka »Biografens» ställning genom utgivande av en facklig bilaga, en plan som jag ansåg böra så vitt möjligt främjas. Ett huvudvillkor för dess realiserbarhet var fackets samtycke, enär bladet ju eljest icke kunde påräkna vare sig annonsering eller nämnvärd prenumeration. Trots åtskilliga lidna personliga obehag (exempel: bilaga 5) ansåg jag mig skyldig söka verka för planen, men fann så småningom, att facket ställde sig obevekligt. Där-

emot upptogs från fackmannakretsar en länge närd och ofta inför mig diskuterad föresats att starta ett litet eget fackorgan, och mitt slutliga försök till kompromiss i form av att detta fackblad måtte utgivas genom »Biografen» och Brogren möttes av oåterkalleligt nej. Vid sådant förhållande lär det icke ha stått i min makt att med några rättmätiga medel förhindra startandet av »Filmsbladet».

Härmed har jag icke blott i detalj klargjort min ställning till tidningen Biografen, om jag tillägger, att jag på redaktionens förfrågan förklarar mig villig att vid tillfälle fortfarande medarbeta däri, utan även de förmenta mina »auspiciier», under vilka »Filmsbladet» kommit till. Det är som synes — och som ytterligare framgår av bilagorna 6 och 7 — fackmännen själva, som velat åstadkomma ett eget organ och som genomfört denna vilja. Något konkurrensorgan till »Biografen» är icke detta och gör icke anspråk på att vara. Det söker sig icke till allmänheten, utan vill vara ett föreningsband mellan fackets män. Det utgives av en förening biograf- och filmmän genom hr. Karl Lundegård såsom redaktör och ansvarig utgivare. Då man önskat, att jag skulle gå in i föreningen och ansett detta utgöra en garanti för lika tillgodoseende av skilda fackgruppers intressen, mellan vilka lätt kunde uppstå slitningar, har jag ansett mig icke böra undandraga mig detta. Självklart är föreningsfunktionen oavlönad. Jag har vidare lovat tillhandagå utgivaren med råd i avseende på förenämnda önskliga opartiskhets upprätthållande och, där jag har något att meddela som närmast rör facket, med eventuella bidrag, — och jag tillåter mig som prov bifoga Filmsbladets n:r 1 (bilaga 14) med en artikel »Ett giv akt till filmfotografer» för bedömande av, huruvida detta medarbetarskap må kunna anses i någon mån komprometterande. Det är svårt att finna, att det utlovade lilla samarbetet med hr. Lundegård skulle ställa mig mera ofri än det medarbete, som jag kunnat giva och utlova åt hr. Brogren och hans bolags tidskrift. Naturligtvis är intetdera så avtalat, att det sträcker sig en hårsman eller en sekund längre, än jag själv med

fullaste frihet bestämmer. I vartdera fallet är eventuell ersättning beroende av överenskommelse mellan respektive redaktör och mig.

Frågan, huruvida jag såsom censor äger att begagna den allmänt medborgerliga rätten att i tryck meddela mina tankar, lär icke här behöva upptagas. För mig har det gällt, huruvida jag skulle fatta det nädigst anförtrodda föreståndareskapet för Statens Biografbyrå och granskningsmannaskapet av biografbilder såsom ett hinder för att personligen söka göra en insats för biografverksamhetens framåtskridande i ansvar och värde, eller huruvida jag icke fastmera borde ur denna ställning härleda en uppfordran att så långt möjligt verka för sådant ändamål. Jag har utan tvekan ställt mig på den senare ståndpunkten, och bland medlen härför har jag räknat det medarbete i fack- och andra tidskrifter, vartill jag på lediga stunder kunnat få tillfälle. Mitt rättesnöre har varit och är att icke på något sätt ställa mig i beroende av facket och å andra sidan icke heller utnyttja det beroende, vari facket kan känna sig stå av en censor. Jag hoppas ha i såväl ena som andra avseendet följt denna regel i mitt förhållande till »Biografen» och till »Filmbladet». Att, såsom å visst håll skett, förutsetta ett »beroende» av en förening, som man när som helst kan lämna, och där man själv bekläder den inflytelserikaste posten, kan icke annat än verka långsökt.

Visserligen antyder herr Sundstedt i något dunkla ordalag, att jag skulle ha påverkat fem filmfirmor i avseende på deras annonsering — satsen har åtminstone allmänt tolkats i pressen så, som om det avsåges att jag skulle ha »förbjudit» dem att annonsera i »Biografen» — eller åtminstone att jag nödgat dem intressera sig för »Filmbladet» och därigenom skapat korollariet, att de icke vidare skulle vilja stödja »Biografen» med annonser. I vilket fall som helst borde påståendet falla på sin egen orimlighet, och jag tillbakavisar med harm den indirekta beskyllningen för dylikt missbruk av min ställning. Till yttermera belysande av, att jag icke någonsin blandat mig i frågan om den an-

nonsering i »Biografen», varmed filmfirmorna långt före detta upphört, åberopar jag bilagorna 8—13, utgörande intyg från sex filmmannsörer, bland vilka de fem föregivna måste finnas, att de följt sina egna intentioner härvidlag. Av bilagorna framgår likaså med all tydlighet, att fackets män själva startat sitt fackblad, och att de icke ansett sig längre kunna undvara ett sådant; i dessa hänseenden tillåter jag mig särskilt åberopa bilaga 9, utgörande ett uttryck för uppfattningen hos direktören för Biograf A.-B. Victoria, vars verksamhet som bekant ofta brukar framhållas såsom den mest mönstergilla, och bilaga 7, härrörande från ledaren av ett 30-tal biografteatrar i de större landsortsstäderna.

Med det hittills anförda har jag åsyftat att påvisa och styrka, att jag genom mina personliga åtgöranden icke visat någon partiskhet gentemot den tidnings intressen, som hr. Sundstedt anser sig företräda, utan tvärtom med oavlätliga ansträngningar och personliga obehag — jag skulle ha kunnat tillägga: med pekuniära uppoffringar, som otvivelaktigt övergå de i klagoskriften apostroferade honoraren — sökt stödja företaget och om möjligt hålla det uppe; att jag icke genom något mitt förhållande till »Filmbladet» trätt förenämnda intresse för nära eller eljest personligen orättmätigt ingripit till det ena eller andra företagens förmån; ävensom att jag icke heller personligen ställt mig i beroende av någon intressegrupp. I detta sammanhang tillåter jag mig dessutom bestämt tillbakavisa det löst utkastade påståendet, att jag skulle genom nedsättande uttalanden om tidningen »Biografen» misskreditera den inför fackmän och allmänhet och undergräva dess ekonomiska stöd.

Även om, såsom herr Sundstedt velat göra troligt, de redan vederlagda beskyllningarna skulle anses beröra min ställning såsom föreståndare för Statens Biografbyrå, vågar jag med stöd av det anförda påstå dessa samma beskyllningar också i sådant hänseende motbevisade.

Endast i ett avseende har herr Sundstedt, såsom ovan i förbigående antytts, en anklagelse att rikta mot mig så-

som innehavare av offentligt uppdrag, nämligen då han säger mig »låta förstå», att tidningen »Biografen» icke kan »påräkna samma upplysningar och meddelanden från Statens Biografbyrå som den nya tidningen.» Det är att märka, att han försiktigtvis icke påstår mig ha begått någon sådan mannamån, utan endast diktar om tänkta fall. Självt har han mig veterligt aldrig med sin fot beträtt Statens Biografbyrå och följaktligen icke där förvägrats någon honom tillkommande upplysning eller tillgång till där befintliga offentliga handlingar. Hade dylik vägran drabbat någon annan representant för den tidning, å vars vägnar herr Sundstedt talar i pluralis majaestatis, så hade det väl varit en enkel sak att anmäla ett sådant fall till vederbörlig beivran. Nu har givetvis icke något sådant passerat, och icke heller har jag eller någon annan granskningsman eller över huvud taget någon å Statens Biografbyrå verksam person låtit förstå, att dylikt skulle vara att befara. För så vitt anklagelsen riktats mot mig, tillåter jag mig framhålla dess psykologiska orimlighet icke blott så till vida, som jag skulle ha så underlåtit sätta mig in i mina skyldigheter såsom ledare av ett statens verk, att jag egenmäktigt förfore med därunder hörande offentliga handlingar, utan även i så måtto, att jag såsom förutvarande mångårig tidningsman samt fortfarande ledamot av Publicistklubbens styrelse och ordförande i Svenska Journalistföreningens centralstyrelse och dess verkställande utskott skulle så totalt sakna kännedom om Tryckfrihetsförordningens bestämmelser och sinne för behörigheten och angelägenheten av att offentliga handlingar i fullaste utsträckning stå till pressens begagnande. Den Sundstedtska beskyllningen belyses kanske bäst av det sakförhållandet, att en representant för »Biografen» träget besöker byrån för att avskriva nya granskningsbevis och dymedels upprättar en lista över nygranskade filmer för offentliggörande. Det är visserligen sant, att »Biografen» tidigare haft en dylik lista mera lättköpt, då byråns kassörska åtagit sig att på sin fritid mot en blygsam ersättning uppsätta en sådan. Det är också sant, att hon med min vet-

skap, sedan »Biogafen» icke velat eller kunnat fullgöra sin ersättningsskyldighet för detta icke ringa besvär, i stället träffat överenskommelse med »Filmsbladet» utgivare om tillhandagående med dylik förteckning: Någon befogenhet att bestämma över detta hennes på fritid utförda fullt legitima arbete kan jag icke finna mig äga.

Jag tillåter mig slutligen bifoga n:r 1 av »Film och Fack», vars anmälan visserligen lider av felet att förutsätta en officiell Statens Biografbyrås filmlista, men där det dock frasrikt framhålles, att man är fullt viss om tillbörlig tillgång till verkligen befintliga handlingar. (Bil. 15.)

Herr Sundstedts påstående rörande partiskt tillhållande av byråns offentliga handlingar, vilket jag måste anse såsom missfirmelse i och för ämbete, saknar alltså i likhet med vad han i övrigt haft att anföra varje sken av berättigande.

I tryggt medvetande att efter bästa förstånd och samvete ha så i det hela som i varje enskildhet i enlighet med lag och författningar handhaft mig nådigt anförtrodda uppdrag med ögonmärke främst att, i vad på mig ankommer, förebygga dåliga inflytelser för land och folk av det granskning underställda bildmaterialet och därefter att i mån av möjlighet och förmåga verka på min post för det svenska biografväsendets sanna bästa, och i redligt uppsåt att så fortfara, så länge mitt förordnande, vilket Kungl. Maj:t kan när som helst täckas återkalla, ännu gäller, anhåller jag vördsamt att utan något som helst motyrkande mot herr Sundstedts hemställan få lägga denna sak i Herr Statsrådets händer.

Stockholm och Statens Biografbyrå den 27 jan. 1915.

Vördsamt

Gustaf Berg.

Bilaga 1.

Stockholm den 19 Januari 1915.

Till Föreståndaren för Statens Biografbyrå

Herr Doktor Gustaf Berg.

I min egenskap af ekonomiechef för A.-B. Biograf-tidningen allt ifrån början af dess verksamhet till den 1 Jan. i år vill jag gärna i anledning af den af herr Fr. Sundstedt gjorda anmälan till Civildepartementet meddela Eder min uppfattning rörande de af Eder uppburna honoraren.

Efter hvad jag erinrar mig hafva dessa ej öfverstigit 400 kronor jämte 4 st. aktier i bolaget. Bidragen hafva varit 2—3 i hvarje nummer, hvilka nummer sammanlagdt uppgått till 35 st., och har jag särskildt fäst mig vid att det begärda honoraret i hvarje särskildt fall varit synnerligen skäligt, hvilket långt ifrån kan sägas om andra af Redaktör Brogren anskaffade bidrag. För somliga af dessa af man kan säga ringa eller intet värde har vid flera tillfällen betalats ett oskäligt honorar.

Mitt uttalande behöfver ej af Eder betraktas som privat utan får gärna efter gottfinnande användas.

Med utmärkt högaktning

Olof Ericsson.

Bilaga 2.

Stockholm den 21 Januari 1915.

Herr Doktor Gustaf Berg,

HÄR.

Besvarande Edert ärade af den 16 d:s samt refererande till gårdagens telefonsamtal, bedja vi få bekräfta, att den till Civilministern ingifna anmälan mot Eder icke är ingifven å våra vägnar hvarför vi fritaga oss från de mot Eder i sagda anmälan påstådda smädelserna.

I enlighet med Eder önskan lämna vi härmed en uppgift
å Eder krediterade arvoden under förflutna år:

den 30/6	kr. 50: —	utfått den 27/1	125: —
» »	» 168: —	» »	» 50: —
den 30/11	» 171: 50	» »	31/11 200: —

Vi hafva äfven noterat Eder afsägelse af revisorsskapet samt
anmodat revisorssuppleanten inrycka i Edert ställe.

Högaktningsfullt
A.-B. Biograf-tidningen.
H. Andrén.

Bilaga 3.

Stockholm den 1 December 1914.

Herr Fil. Kandidat Gustaf Berg.

HÄR.

Till min stora öfverraskning hörde jag i går af red. E. Brogren, att Ni förklarar Eder af »formella» skäl förhindrad att vidtala konsulinnan Ekman om aktieteckning, *sedan* jag fulltecknat beloppet.

Däri misstager Ni Eder helt och hållet. Det är mycket vanligt, att en eller flera personer utteckna ett beslutadt aktiekapital för att utplacera aktierna, sedan utsända listor infordrats.

Min teckning har tillkommit sålunda. Sedan mina underhandlingar om 10,000 kronor af en bokförläggare strandat, hade jag ej ämnat göra något vidare åt saken, utan nöja mig med resultatet på de listor, som fyra vänner hålla på att fylla samt af det tjugotal, som jag med bref sändt personer i landsorten, hvilka bruka teckna i sådant här. Redan tre timmar före stämman var jag bestämd för att *ej* gå dit. Då uppsökte mig direktör Hans Lublin och uppmanade mig att själf teckna hela beloppet, så att *ej* det hela äfventyrades. Jag hade sagt honom, att Brogren försäkrat, att Ni och fröken Gagner alldeles säkert skulle få 3,000 kronor af fru Ekman och att herr Langlet af fröken Sunnerdahl skulle få minst lika mycket. »Resten kunna vi väl litet hvar hjälpas åt med, äfven om det drar om någon tid», sade han mig. Jag lydde hans råd med mycken tvekan, sedan jag affordrat Brogren en förbindelse att hjälpa till. Själf har jag aldrig tänkt behålla mer än en aktie.

Nu utbeder jag mig Edert svar, om Ni af fru Ekman anskaffar beloppet, blir Edert svar afböjande, kommer jag omedelbart att genom notarius publikus annullera mina teckningar, hvilket skulle ske med en suck af lättnad. Jag börjar ledsna på detta företag, som jag icke äger själf och hvaraf jag hittills fått en ringa vinst för mitt trägna arbete och där min goda vilja att söka rädda det med besvär för mig själf ej lönas med tacksamhet, utan mötes af misstankar och perfida insinuationer.

Högaktningsfullt
Fredr. Sundstedt.

Bilaga 4.

Herr Löjtnant Fr. Sundstedt.

Tidningen Biografen.

På de delar av Eder skrivelse, som sakligen angå mig, tillåter jag mig svara.

Det är minst sagt besynnerligt, att andra, vilka de vara må, göra utfästelser, t. o. m. med angivna belopp, rörande aktieteckningar, som jag och frkn Gagner skulle »säkert» utverka av fru Ekman. Då Ni nu begär svar, huruvida jag »av fru Ekman anskaffar beloppet», får jag upplysa, att jag naturligtvis icke gör någon hänvändelse till fru Ekman, ej heller till någon annan, efter vad som förefallit.

Hastligen
Gustaf Berg.

P. S.

Jag har bemyndigande meddela, att fröken Gagner helt ansluter sig till mitt här ovan gjorda uttalande. *D. S.*

Bilaga 5.

Stockholm den 1 December 1914.

Herr Fil. Kandidat Gustaf Berg,

HÄR.

På Eder sista skrifvelse har jag endast att konstatera, med anledning af underskriften, att Ni torde sakna vanlig hyfsning. Eder uppblåsthet synes bero på ett ej allt för lysande ingenium. Detta vad mig själf angår.

Det öfriga rör närmast Brogren, men skall jag för bolagsstämma och öfriga vederbörande framhålla Edert ringa intresse för företaget, hvilket borde, enligt min mening föranleda Eder afgång som revisor.

Högaktningsfullt
Fredr. Sundstedt.

Bil. 6.

Protokoll.

År 1914 den 21 december sammanträdde på anmodan av undertecknad Berg å hotell Anglais i Stockholm ett antal fackmän inom biograf- och filmbranschen för överläggning rörande behovet av en facktidning och sättet att få detta behov tillgodosätt. De närvarande voro Herrar Charles Magnusson, O. Rohde, Axel Håkansson, Daniel Engdahl, Levi Carlsson, O. Bökman och H. Liljegren samt undertecknad Berg, varjämte under överläggningen tillkom hr S. Popert.

Sedan undertecknad inledningsvis och med åberopande av därom under hand mottagna påstötningar redogjort för konturerna till en facktidningsplan, baserad på en bakomstående facklig företagareorganisation utan tyngande bolagsform samt på filmbyråernas annonsgarantier inom viss ram ävensom på samarbete, åtminstone till en början, i redaktionellt och expeditionellt hänseende med redaktören Erik Brogren och det av honom ledda Tidningsaktiebolaget Biografen, uttalade sig samtliga de närvarande för önskvärdheten av en sådan plans genomförande, dock att man ogärna och i varje fall med största tvekan inläte sig i samarbete med det Brogrenska företaget. Hr Popert uppställde såsom villkor för firman Pathés pekuniära intresse i företaget, att dess opartiska karaktär garanterades genom undertecknad Bergs deltagande i ledningen. Samma villkor uppställde hr Engdahl, som dessutom fordrade fackbladets fulla självständighet i förhållande till den existerande »Bio»-tidningen och dess redaktion. Såsom riktlinjer för företaget angåvos opartisk ställning till fackets olika grupper, vikten av att vinna hrr Biografägares intresse samt en smidig företagareorganisation, möjligen byggd på andelssystem. Att närmare utröna möjligheterna och preliminärt bereda fackbladets start uppdrogs åt en komité som, efter det de närvarande förklarar sig solidariskt och var för sig bundna vid slutet omröstningsresultat, blev sammansatt av undertecknad Berg såsom sammankallande samt hrr O. Bökman och D. Engdahl, den sistnämnde efter lottning med hr Ch. Magnusson.

Ett summariskt protokoll över förhandlingar och beslut skulle genom undertecknads försorg uppsättas.

Sålunda förekommet: Stockholm som ovan

Gustaf Berg.

Justerat:

S. Popert.

Chs. Magnusson.

Axel Håkansson.

O. Rohde.

O. Bökman.

Daniel Engdahl.

H. Liljegren.

Levi Carlsson.

Rätt avskrivet intyga:

Josef Isaksson.

G. Edman.

Bilaga 7.

Herr Biografcensor Gustaf Berg

Statens Biografbyrå

STOCKHOLM.

Sedan Ni, Herr Censor, anmodat mig att i anledning av löjtnant Fr. Sundstedts anmälan mot Eder till civilministern uttala mig om Edert förmenta initiativtagande till den ny-startade tidningen Filmbladet, ber jag få anföra följande, varav Ni äger göra det bruk, Ni finner lämpligt:

Det hade redan länge inom biografmannakretsar dryftats frågan om åstadkommande av en svensk filmtidning, då fil. kand. Erik Brogren efter långa underhandlingar med de svenska filmfirmorna lyckades intressera dessa för teckning av rätt avsevärda belopp i A.-B. Biograf-tidningen.

Ni vet själv, herr censor, lika väl som jag, att det var efter mycken tvekan sagda firmor beslutade understödja det Brogrenska företaget. Att denna tvekan övervanns, berodde dels på den omständigheten, att bland de aktietecknare, Brogren presenterade, funnos personer med högt ansedda namn såsom statsråd, präster, litteratörer, samtliga biografcensorer m. fl., dels därpå, att man trodde på möjligheten av att genom »Biografen» ha' funnit ett lämpligt språkrör utåt för film-branschen.

Emellertid fann man tämligen snart, att »Biografens» ledning lämnade allt för mycket övrigt att önska: biografägarna

och, vad värre var, publiken — tidningen skulle utgå i oerhörda upplagor till den biografbesökande allmänheten och sålunda försäljas å resp. biografteatrar — voro ända från början avogt stämnda mot detta sätt att utgiva en facktidning: tidningens inbetalta aktiekapital, slutligen uppgående till 30,000 kr., — till större delen erlagt av filmfirmorna — var snart förbrukat, och den ena stridigheten efter den andra mellan tidningens redaktör och övriga styrelsemedlemmarna förekom, resulterande slutligen i fullständig brytning och den gamla styrelsens avgående.

Härefter övertogs realiter tidningsföretagets ledning av merbemälda Sundstedt, vars uppträdande mot biografmän var av sådan art, att, därest ej S. varit allt för väl känd för ovederhäftighet, han för länge sedan varit åtalad för ärekränkning från flera håll. Läger jag härtill den lättja tidningens ledning allt från början lagt i dagen, då det gällt fackfrågor, torde redan av ovanstående framgå de förnämsta orsakerna till »Biografens» säkerligen förestående undergång.

Tanken på en tidning, avsedd att utgå endast till fackets utöware och för samma intresserade, hade emellertid på grund av ovan skildrade förhållanden tagit allt fastare form inom biografmannakretsar, varför man beslöt hemställa till Eder såsom varande opartisk gentemot fackets olika grupper att deltaga i ledningen för ett tilltänkt tidningsföretag.

Ni ställde Eder dock avvisande härtill, framhållande önskvärdheten av fortsatt samarbete med den redan existerande biograftidningen åtminstone i så måtto, att den nya tidningens utgivande finge ske genom det Brogrenska företaget.

Som ni minns, vidhöll Ni detta även då jag, före sammanträdet den 21 December, vilket Ni efter samtligas våra påstötningar godhetsfullt lovat utlysa för tidningsfrågans dryftande, för Eder tillät mig framhålla, att allmänna meningen bland biografmän vore att »Biografen» ej kunde påräkna vidare förtroende samt, tog jag mig friheten påpeka, att den tilltänkta tidningen enligt min övertygelse jämväl vore dömd att misslyckas, därest den skulle hava något som hälst att göra med Brogrens tidning.

Som av protokollet från förenämnda sammanträde framgår, förfäktade jag också min mening, som vann anslutning av samtliga närvarande.

Jag bör måhända i sammanhang härmed värdsamt erinra, att min av sagda fackmän gillade mening om tidningen Biografen är uttryck för ärlig övertygelse, grundad dels på den erfarenhet i saken jag erhållit såsom chef för Svenska Förenade Biograf A.B., vilket bolag driver ett trettiotal biografteatrar i

Sveriges större landsortsstäder, dels på utlåtande av biografmän från snart sagt alla delar av landet.

Av vad sålunda anförts torde med all tydlighet framgå, att initiativet till den nya biograftidningen, Filmbladet, tagits av biografmännen själva samt

att Ni, herr censor, först sedan dessa bestämt förklarat sig ej vidare kunna intressera sig för tidningen »Biografen», avstått från Edert yrkande om fortsatt samarbete med sagda tidningsföretag.

Stockholm den 22 Januari 1915.

Daniel Engdahl.

Bilaga 8 a.

Stockholm den 16/1 1915.

Herrn Redakteur G. Berg

Vorsteher für Statens Biografbyrå

STOCKHOLM.

Unter Bezugnahme auf einige in den Tagezeitungen erschiene-
nene Artikel, erlaube ich mir Ihnen ganz ergebenst Folgendes
zu bemerken:

Herr Sundstedt, resp. Herr Brogren stellen die Behauptung
auf, dass Sie, fünf der Hauptinserenten der Zeitung Bio, welche
bei der Gründung der Zeitung Filmbladet beteiligt waren, aufgefor-
dert hätten, sich jeglicher Annoncen in der Zeitung Bio zu
enthalten, welcher Aufforderung dieselben auch nachgekommen
wären. Ich nehme nun an, dass, Herr Sundstedt, resp. Herr
Brogren auch die Firma, welche ich die Ehre habe in Schweden
zu vertreten, mit unter die fünf Inserenten rechnet, und kann
ich daher oben erwähnte Behauptung nicht anders als eine:
»wissentliche Unwahrheit» bezeichnen, denn:

1) Haben wir seit März, resp. April vorigen Jahres schon
mit unseren Annoncen in der Zeitung Bio aufgehört, da dieselbe
unserer Ansicht nach kein wirkliches Fachorgan und auch nicht
unparteiisch war: und habe ich mehrmals Gelegenheit genommen
dies Herrn Brogren sowohl wie Herrn Ingenieur Eriksson zu
erklären. Dieser Zeitpunkt war also lange bevor an die Gründung
der Zeitung Filmbladet gedacht worden ist.

2) Herr Brogren bat mich vor einiger Zeit mit Ihnen, und
ihm zusammenkommen zu wollen um eine Besprechung über
die event. Herausgabe eines wirklichen Fachorgans abzuhalten.
Ich bin dieser Aufforderung nachgekommen, und habe ich

Herrn Brogren in Ihrer Gegenwart erklärt, dass meine Firma bereit wäre, eine solche Fachzeitschrift zu unterstützen, jedoch nur under der Bedingung, dass Sie Herr Censor, Ihre Mitwirkung an einer solchen Zeitung versprechen, da mir dies die sicherste Garantie für die wirkliche Unparteilichkeit einer solchen Zeitung böte.

3) Sie haben mich in Herrn Brogrens Gegenwart gefragt, ob ich etwas dagegen hätte, wenn ein solches Fachorgan als Beilage der Zeitung Bio herauskämo, und ob ich etwas gegen Herrn Brogren als Redakteur dieser Zeitung einzuwenden hätte. Ich habe hierauf geantwortet, dass ich hiermit einverstanden wäre; jedoch nochmals under der Voranssetzung, dass Sie Ihre wirkliche Mitwirkung versprechen.

Am 21. Dezember 1914 wurde eine Versammlung im Hotel Anglais hier abgehalten, im Verlaufe welcher verschiedene der Filmbranche angehörige Herren erklärten, dass sie Herrn Brogren nicht als Redakteur des zu erscheinenden Fachblattes annehmen könnten, und musste ich mich den stichhaltigen Argumenten, welche dieselben für eine solche Weigerung angaben, anschliessen.

Ich bitte Sie nun, Herr Censor, diesen Brief zo auffassen zu wollen, wie er gemeint ist, nämlich als den Ausdruck der höchsten Entrüstung gegen das Vorfahren der Herren Brogren und Sundstedt, und dies Schreiben so verwenden zu wollen, wie Sie es als richtig ansehen.

Hochachtungsvoll

S. Popert.

Vertreter von Pathé Frères, Paris.

Bilaga 8 b.

Stockholm den 16 januari 1915.

Herr Redaktör G. Berg.

Statens Biografbyrå.

STOCKHOLM.

Med anledning af några i dagens tidningar synliga artiklar tillåter jag mig härmed meddela Eder följande.

Herr Sundstedt, resp. Herr Brogren påstå, att Ni uppmanat fem af tidningen Bios annonsörer, hvilka ingått i det nya företaget »Filmbladet», att taga sin annonsering från Bio,

hvilket de också gjort. Jag tager för gifvet, att Herr Sundstedt, resp. Herr Brogren bland dessa fem firmor räknar äfven den firma, som jag har äran vara ombud för i Sverige, och kan jag därför ej annat än beteckna ofvan citerade påstående såsom medvetet osant, ty

1. ha vi ej sedan i mars, resp. april, förra året annonserat i Bio, emedan denna tidning enligt vår åsikt ej var något verkligt fackorgan och ej var opartisk, hvilket jag vid flera tillfällen haft tillfälle att säga till såväl Herr Brogren som Ingeniör Eriksson. Detta var alltså långt innan grundandet af Filmbladet var påtänkt.

2. Herr Brogren bad mig sammanträffa med Eder och honom för att diskutera frågan om utgifvandet af ett verkligt fackorgan. Jag efterkom denna begäran och förklarade i Eder närvaro för herr Brogren, att jag för min firma vore beredd att understödja en ny facktidning, men endast under det uttryckliga villkoret, att Ni, Herr Censor, lofvade medverka i denna tidning, emedan detta vore mig en garanti för tidningens opartiskhet.

3. Ni frågade mig i herr Brogrens närvaro, om jag hade något emot, att ett dylikt fackorgan utgäfves såsom bilaga till tidningen Bio och att herr Brogren blefve organets ifråga redaktör. Jag förklarade därpå, att jag intet hade att invända emot detta, såvida Ni lofvade Eder medverkan. Den 21 december samma år hölls sedan ett sammanträde å Hotel Anglais, vid hvilket flera personer i branchen närvaro, och dessa ville ej antaga herr Brogren såsom redaktör af flera berättigade skäl, till hvilka äfven jag måste ansluta mig.

Jag beder Eder, Herr Censor, att uppfatta denna skrifvelse såsom den är afsedd, nämligen såsom uttryck för en berättigad harm mot herrar Brogrens och Sundstedts förfarande, och kan Ni göra det bruk Ni själf för riktigt finner med detta bref.

Högaktningsfullt

S. Popert.

Ombud för Pathé Frères, Paris.

Bilaga 9.

Stockholm den 19 januari 1915.

Broder Berg!

Jag har aldrig trott på »Bios» folkuppfostrande mission, dels därför att jag anser, att »Bio» borde varit en facktidning

och ingenting annat, dels därför att jag på det bestämdaste ogillat dess distribueringsmetoder, hvilka varit det mest osunda försök att inkräkta på den lojala tidskrifts- och förläggareverksamheten.

De af oss filmfolk, som i filmen se något mer än den rena förvärfskällan för dagen, få vara glada, om vi medels den hvita duken kunna göra något i folkupplysningens tjänst, utan att vi därtill under det förtäckta namnet »Bio» också i våra biljettkontor skulle sälja en tidskrift, som allmänheten med rätta tror vara en biograftidning, men som skall vara en »folktidskrift», och som i verkligheten är hvarken det ena eller det andra, utan det bedrägligaste mischmasch, som icke har något som helst existensberättigande utan endast på otillbörligt sätt parasiterar på branschen och profiterar af utomståendes lättrogenhet. Till på köpet skulle vi biografägare, som »Bio» sålunda ville göra till återförsäljare, *betala* för nöjet med tre å fyra öre pr tidning under det andra tidskriftsutgifvare få lämna sina ombud provision för hvarje försäldt exemplar. Det hela omotiveradt, opraktiskt, osundt, illojalt.

Det dröjde ej heller länge, förrän jag uppgaf alla förhoppningar på att »Bio» skulle blifva hvad jag hoppats och önskat. Med lock och pock tecknade jag ock äfven en andra gång aktier, något som jag aldrig skulle gjort. Men det var så godt som en omöjlighet att slippa undan.

Emellertid förlorade jag alldeles lusten att medarbeta i »Bio», såsom jag i början gjorde, och för ett år sedan sade jag bestämdt ifrån, att några som helst annonsbidrag från oss icke vidare vore att påräkna. För den »geniala» idén att trycka programmen på »Bio» föll jag dess bättre aldrig undan.

Jag ogillade, som sagdt, absolut denna osunda konkurrens med den lojala tidskriftsverksamheten.

Jag drog mig med ett ord helt och hållet tillbaka. Nu ser jag i tidningarna, att det skulle vara du, som påverkat oss till detta. Hvad mig beträffar var min räkning med det Brogrenska företaget för länge sedan uppgjord, så var nog också förhållandet med öfrigt filmfolk. Litet hvar insåg nog snart, att af »Bio» hade vi intet att vänta, och hur intresserad man än må vara af sin branche, ledsnar man dock på att i evighet till ingen som helst nytta exploateras, och detta icke med småsummor.

Behovvet af ett fackorgan gjorde sig än mer gällande. Att nu äntligen ett sådant torde hafva kommit till stånd, är för oss intet annat än att glädjas åt och minst för det Brogrenska företaget att ondgöras öfver. Det har absolut försuttit fatalierna och mist vårt förtroende och stöd, ehuru det ju kan

tyckas »Bio» angenämare att tala om alla möjliga fula anslag. »Bio» har rönt stort, mycket stort stöd, men trots allt skrivit sin egen dödsdom. Att så skett är sannerligen icke ditt eller filmbranchens fel, utan helt och hållet »Bios» egen. Vi ha alla hvar i sin stad, gjort hvad vi kunnat för »Bio», den ensamt har gjort platt intet.

För dig som censor har jag velat nedrita dessa rader för att delgifva dig min mening i saken. Om du vill skänka det nya filmbladet ditt stöd, är det för visso oss alla i branchen kärt. Att du liksom vi icke vill spilla dina krafter på ett omöjligt företag som »Bio» förvånar mig icke alls. Däremot skulle det förvåna mig, om du eller någon annan längre ville ha något med »Bio» att skaffa.

Nu hoppas jag att vi alla med förenade ansträngningar må kunna göra något af det nya företaget, som filmmännen själfva tagit hand om. Med förhoppning att vi därvidlag få påräkna ditt stöd och din medverkan

Vännen

Lars Bergström.

Bilaga 10.

Stockholm den 21 januari 1915.

Herr Dr. Gustaf Berg.

Forstander for Statens Biografbyrå,

HER.

Lige hjemkommen fra Rejse har jeg i forskellige Aviser set de stygge, modbydelige Angrep paa Dem i Anledning af Filmsbyråernes Trang til at starte et nyt Fagblad til Værn og Støtte for Filmsbranchen i Sverige. Jeg maa saa meget mere beklage dette, da jeg ved, at jeg selv personlig har været den første til ikke at ville anerkende Redaktør Brogrens Bio-Tidning som Fagblad, ja, jeg tør endog paastaa, at jeg var den første, som i fjor nægtede at støtte Bladet med Annoncer. Det gør mig derfor ondt at se i en af de svenske Aviser, at De beskyldes for at have stillet Dem i Spidsen for Starten af et nyt Fagblad, og tillige, at De beskyldes for at have foranlediget, Filmsbyråerne borttog deres Annoncer fra Bio-Tidningen. Det skulde glæde mig, om en Erklæring fra min og mit Firma's Side kunde være Dem til Nytte i denne Sag. Jeg synes i hvert Tilfælde, at der bør gøres noget for at bremse denne

»Annonsechef» Herr Sundstedt og Herr Brogren, saaledes at Biografbranchen kan blive befriet for dette Mistoster af en Fagtidende. Jeg synes ogsaa, at jeg i denne Skrivelse til Dem, hvori jeg udtaler min absolute Sympati for Dem, imod det smudsige Angreb, som er bleven rettet imod Dem, vil udtale, at det jo netop er paa min saa vel som paa Cheferne for samtlige Filmsbyråers Anmodning, at De satte Dem i Spidsen for Inkaldelsen til dette Möde om en ny Fagtidning, som vi alle, baade Filmsbyråerne og Biografejerne, vistnok er enige om er en absolut Nödvendighed for Fagets videre normale og sociale Udvikling. Denne sidste Erkläring kun for at bevise, at det ikke er Dem, der har taget Initiativet eller villet följte Herr Brogrens Bio-Tidning, trods al den Hjälp og Stötte De tidligere har ydet dette Blad.

Til sidst vil jeg kun udtale mit Önske om, at De maa faa Held til at modarbejde det Angreb, der er rettet imod Dem, og at De ikke vil lade Dem forskrække, men til Trods for dette videre yde det nye Fagblad Deres Stötte, saaledes at vi virkelig kan blive i Stand til her i Sverige at faa et Blad, der vil blive til Gavn og Gläde for hele Biografbranchen.

Med venlig Hilsen og Höjagtelse

Deres *Otto Rohde*,

Direktör for A.-B. Svenska Filmskompaniet.

Bilaga II.

Uppmärksammade på ett utspriddt rykte om att A.-B. Svenska Biografteatern beträffande sin annonsering i tidningen »Biografen» skulle vara påverkad från ett visst håll, får under-tecknad härmed på det kräftigaste betona den sanninglöshet som ligger i detta påstående. Vår annonsering i ifrågavarande tidning upphörde för cirka $\frac{3}{4}$ år sedan, helt enkelt af den orsaken att vi icke ansågo det vara till vår fördel att annonsera i en kombinerad fack- och publiktidning.

Stockholm den 21 januari 1915.

Lars Björck,

Direktör för A.-B. Svenska Biografteaterns
Filmsbyrå.

Bilaga 12.

Stockholm den 19 januari 1915.

Herr Föreståndare för Statens Biografbyrå

Gustaf Berg,

HÄR.

Då jag sett att Ni af annonsupptagare Sundstedt blifvit offentlig beskyld för att ha förhindrat filmsfirmornas annonsering i den Sundstedt-Brogrenska Biotidningen, önskar jag härmed få under edlig förpliktelse intyga, att min firma, som sedan länge icke annonserat i nämnda tidning, aldrig någonsin utsatts för påverkan från Eder sida att upphöra med annonseringen i fråga eller att fortfarande underlåta densamma.

Att vi icke annonsera i Bio beror på, att vårt förtroende för samma under nuvarande ledning upphört.

Högaktningsfullt.

Akt. Bol. Fribergs Filmsbyrå,

*Axel Håkansson.**Bilaga 13.*

Stockholm den 20 januari 1915.

Härmed intygas, att Doktor Berg, Chef för Statens Biografbyrå i Stockholm, på intet som helst sätt sökt påverka mig att underlåta annonsering i filmstidningen *Biografen*.

Stockholm som ofvan

M. P. SALES AGENCY LTD.

*Levi Carlsson.**Bilaga 14.*»Filmbladet» nr 1.
-----*Bilaga 15.*»Film och Fack» nr 1.

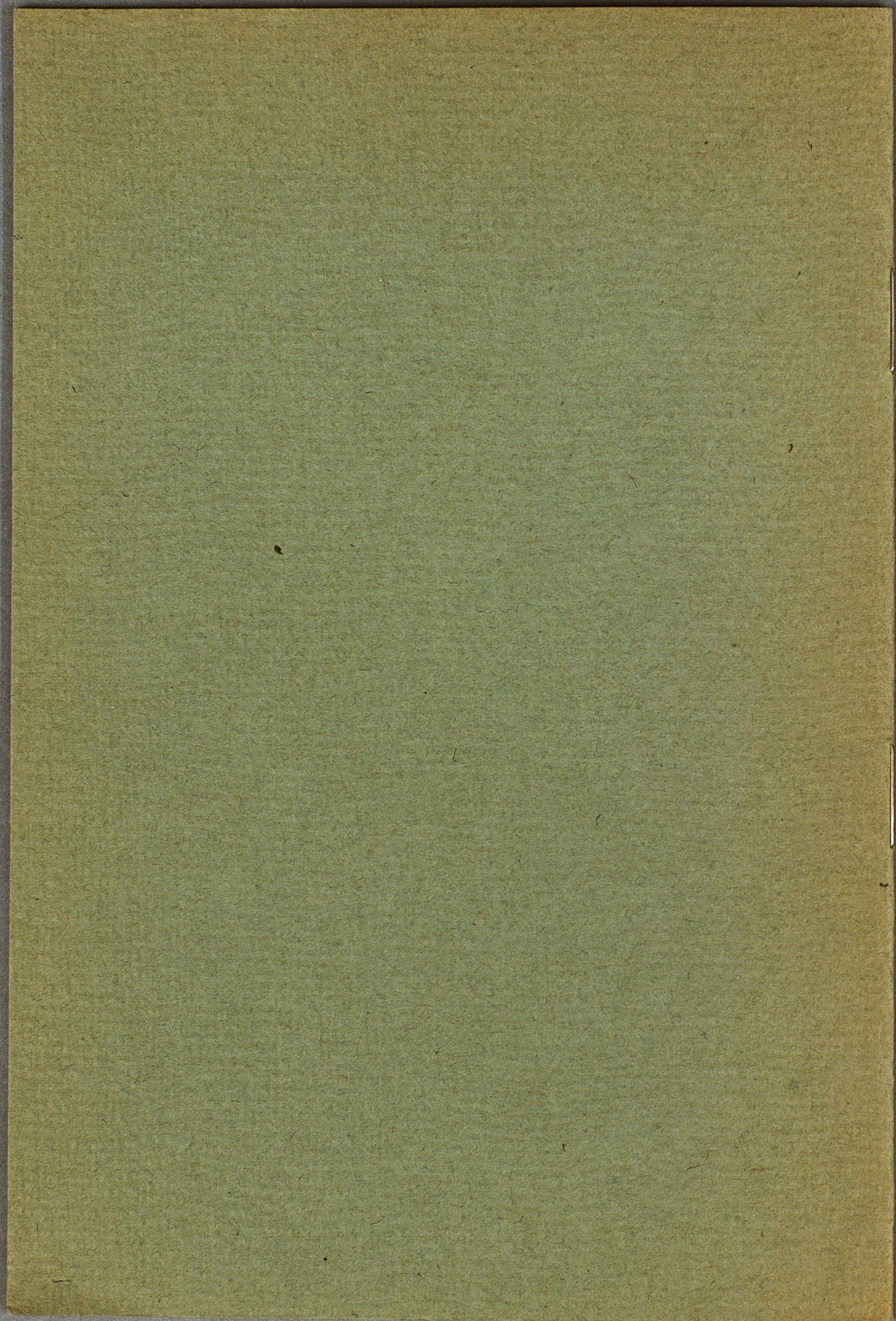
Efterskrift.

Sedan förestående överlämnats till tryck, har i pressen förts en mera livlig än framgångsrik kampanj från hrr Sundstedts och Brogrens sida angående en »strid» mellan filmtidningarna. Denna strid är helt och hållet ensidig och har bl. a. haft formen av ett utav A.-B. Biograftidningens styrelse till biografmännen i landet utsänt cirkulär med avtryck av hr Sundstedts anmälan och nya beskyllningar mot mig och andra. Dessa beskyllningar äro av den art, att de alldeles icke kräva bemötande. Det samma gäller i stort sett en i ytterst irriterad ton hällen och illa »formullerad» ny inlaga till Civilministern av hr Sundstedt. Denne har där djärvheten tala om »gemensamma ekonomiska intressen» mellan mig och en föregiven »filmtrust», vilken senare jag skulle identifiera med biografacket, under det att hr Sundstedt tyckes identifiera den med de fem filmfirmorna. Var och en, som är något initierad, vet mycket väl, att här i landet icke existerar någon filmtrust. De fem filmfirmor, som finnas, ha delvis mycket stridiga intressen, som mer än en gång hotat spränga den minimala yttre sammanhållningen, vilken går ut på att motarbeta illojal biografkonkurrens, branschen ovärdig annonsering, slarvig honorering av ingångna förbindelser o. d. Att fatta detta såsom en trustbildning bottnar i fullständig obekantskap med fackets förhållanden eller i någonting ännu sämre. Försöket att på den vägen uppgåta biografägarna i landet har inga utsikter att lyckas. Och försöket att misstänkliggöra mig med förebärandet av en »gemensamhet i ekonomiska intressen», som inskränker sig till skyldigheten för mig att såsom varje annan medlem av filmbladsföreningen *erlägga* inträdes- och årsavgift (25 kr. + 10 kr.), skall icke röna större framgång — vare det nog sagt!

Stockholm den 2 februari 1915.

Gustaf Berg.

1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

www.books2ebooks.eu